

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545–พ.ศ.2549) เป็นแผนที่ได้อัญเชิญแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นปณิธานนำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลางเพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤตสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่จะต้องสร้างและพัฒนาคน ซึ่งเป็นพื้นฐานของประเทศให้ก่อเกิดเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนสามารถคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตรู้เท่าทันโลก เพื่อพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง สามารถตั้งสมทวนทางปัญญา รักษาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม จากแผนแม่บทได้กล่าวชี้ให้เห็นว่าการที่เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะมีการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนในอนาคต จะต้องเริ่มจากการปลูกฝังและการสร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวที่จะพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้นั้น จะต้องสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนในประเทศทุกคน (Education for all) และการจะจัดการศึกษาให้มีทิศทางในการพัฒนาให้เกิดคุณภาพได้นั้นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีแผนแม่บททางการศึกษา หรือแผนปฏิบัติการจัดการศึกษาและปฏิรูปการเรียนรู้ขึ้นมา

ซึ่งทำให้รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2542 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาซึ่งจะเป็นกลไกที่สำคัญ ในการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งหวังให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งเอกชนและประชาชนได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตเปิด

โอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของตนเอง พัฒนาสาระกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การปฏิรูปโครงสร้างและการบริหาร การจัดการศึกษามีการกระจายอำนาจ และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรต่างๆ โดยเฉพาะหมวด 6 ซึ่งว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาในมาตราที่ 47 ระบุให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอกและในมาตราที่ 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน นอกจากนี้ในมาตราที่ 49 ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการและแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ โดยให้มีการประเมินภายนอกสถานศึกษา ทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี จากสารดังกล่าวสถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องถูกดำเนินการประเมินผลรอบแรกภายใน 6 ปี ซึ่งได้รับการประเมินเสร็จสิ้นไปแล้วนั้นสถานศึกษาจะต้องถูกประเมิน 1 ครั้งในทุก 5 ปี ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่รอการประเมินรอบที่ 2 นี้เอง บุคลากรภายในสถานศึกษา ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมการประเมินภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานใหม่ที่กำหนด และจัดทำรายงานเป็นประจำทุกปี (Self Assessment Report หรือเรียกย่อๆ ว่า SAR) รายงานดังกล่าวนี้จะเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อประเมินคุณภาพภายนอก

วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ เป็นวิทยาลัยที่เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตร 3 ปี รับผู้จบ ม.ศ.3 หรือ ม.3 หรือเทียบเท่าเข้าเรียนในระบบภาคปกติ 7 สาขา วิชาชีพ ได้แก่ สาขาวิชาช่างยนต์ สาขาวิชาช่างกลโรงงาน สาขาวิชาช่างเชื่อมโลหะ สาขาวิชาช่างไฟฟ้า สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ สาขาวิชาก่อสร้าง สาขาวิชาช่างสถาปัตยกรรม ส่วนใน

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หลักสูตร 2 ปี รับผู้จบ ปวช. หรือ ม.6 หรือเทียบเท่าเข้าเรียนในระบบภาคปกติ และระบบทวิภาคี 13 สาขางาน ได้แก่ สาขาวิชาเครื่องกล สาขาวิชาเทคนิคการผลิต สาขาวิชาเทคนิคโลหะ สาขางานเครื่องกลไฟฟ้า สาขางานติดตั้งไฟฟ้า สาขางานเครื่องเย็นและปรับอากาศ สาขางานเทคนิคคอมพิวเตอร์ สาขางานโทรคมนาคม สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขางานเทคนิคการก่อสร้าง สาขางานการก่อสร้าง สาขางานเทคนิคสถาปัตยกรรม สาขางานเทคนิคอุตสาหกรรม และเนื่องจากวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ เป็นสถาบันที่มีปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายสำคัญ คือ ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการอาชีวศึกษา พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทักษะ ประสบการณ์อย่างมีคุณภาพ พัฒนาการบริหารและการจัดการภายในอย่างเป็นระบบ แสวงหาความร่วมมือกับชุมชนและสถานประกอบการในการมีส่วนร่วมพัฒนาและจัดการศึกษา รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อจะศึกษาถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขรวมไปถึงจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา ปี พ.ศ.2548 วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ ได้รับการประเมินตามกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกมาตรฐานและตัวชี้วัด ผลปรากฏว่าโดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดี (รายงานสรุปผลการประกันคุณภาพการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ พ.ศ.2548) โดยการเข้าตรวจเยี่ยมในรอบแรกนั้นยังเป็นเพียงการตรวจเยี่ยมให้คำแนะนำการปรับปรุงพัฒนาการศึกษาให้กับทางสถานศึกษา แต่ในการเข้าประเมินสถานศึกษาในรอบสองจะยึดตามมาตรฐานตัวชี้วัด ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ในการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันการดำเนินงานประกันคุณภาพสถานศึกษาได้ประสบปัญหาในการดำเนินงาน จึงต้องการหาแนวทางการแก้ไขและการดำเนินงานเพราะว่าการพัฒนาระบบการทำงานการประกันคุณภาพภายในนั้น จะเป็นตัวกำหนดถึงสภาพการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ไขที่สถานศึกษาควรทราบและปฏิบัติ เพื่อเตรียมที่จะรับการประเมินคุณภาพรอบที่ 2 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะรับการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานภายนอก (สมศ.) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ทำการศึกษาถึงผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ และเพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากหน่วยงานที่จะเข้าประเมินต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วยคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาซึ่งได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากทางสถานศึกษา ตามคำสั่งที่ 409/2548 จำนวน 30 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ปัญหาแนวทางการแก้ไขของวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ ตามมาตรฐานตัวบ่งชี้ภายในจำนวน 12 มาตรฐาน 54 ตัวบ่งชี้ โดยอาศัยกรอบแนวคิดวงจรบริหารคุณภาพ PDCA มาเป็นแนวทางในการพัฒนา

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการดำเนินการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่กระทำโดยบุคลากรในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่ตรงการจะให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา

การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง กระบวนการประเมินการจัดการศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งกระทำโดยหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลภายนอกโรงเรียนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานตัวชี้วัด

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมิน และการประกันคุณภาพอาชีวศึกษา

มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย หมายถึง การจัดให้มีการประกันคุณภาพจัดให้มีหลักสูตรที่เหมาะสมมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับสาขาวิชา และมีการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เอื้อกับการเรียนรู้ของผู้เรียนมีจำนวน 4 มาตรฐาน 18 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ หมายถึง การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มีการระดมทรัพยากรในด้านต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานประกอบการและชุมชน มีงานบริการสังคมและส่งเสริมให้มีความก้าวหน้ามีจำนวน 5 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานการศึกษาด้านผู้สำเร็จการศึกษาและผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนตามเจตมุ่งหมายของหลักสูตรอาชีวศึกษา ทั้งด้านความรู้ความสามารถ ทักษะคุณธรรมจริยธรรมมีจำนวน 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารวิทยาลัย บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางวางแผน พัฒนา ปรับปรุง คุณภาพ การศึกษาและพัฒนาบุคลากรในวิทยาลัย เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะรับการประเมินคุณภาพ ภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ต่อไป